

Розвиток мовлення 7 клас

*Конспект прочитаного (художнього твору,
публіцистичної та науково-популярної статті).
Тематичні виписки, план (складний), тези
Стрембицька Л.А.*

Тематичні виписки — це невеликі за обсягом фрагменти тексту (речення, окремі абзаци), що містять основну інформацію з певної теми; дають змогу максимально точно й логічно відтворити зміст висловлення.

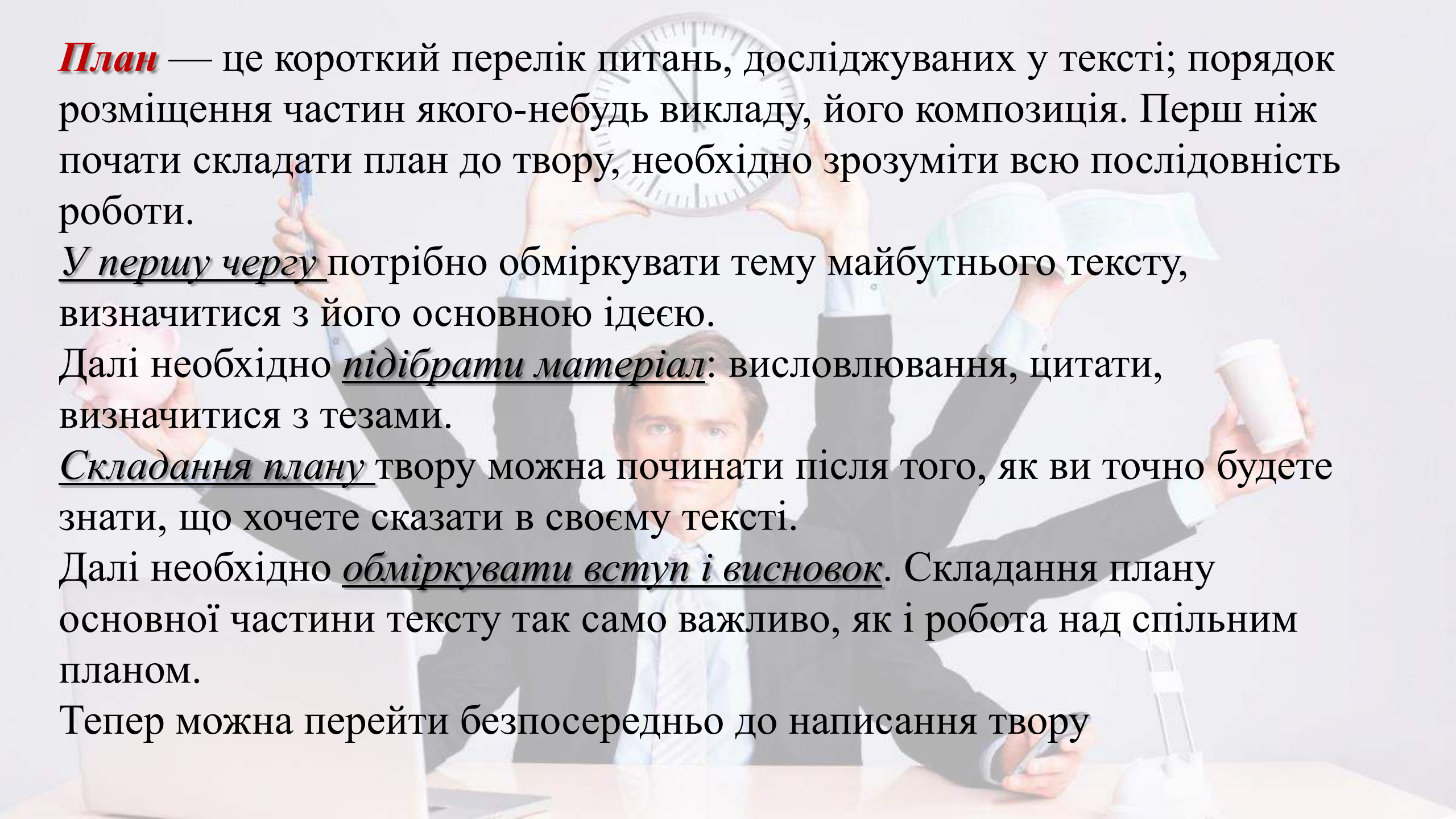
Потреба у виписках виникає тоді, коли питанню, яке вас цікавить, присвячено не весь твір, а лише якусь частину, окремі фрагменти; або коли вивчають кілька текстів з певної проблеми (під час підготовки доповіді, реферату тощо).

Основні вимоги до виписок: точність, оформлення слів автора як цитат із зазначенням назви твору, розділу, параграфа, сторінки.

ЯК ПРАЦЮВАТИ НАД ТЕМАТИЧНИМИ ВИПИСКАМИ

1. Уважно прочитайте статтю. Позначте олівцем потрібний матеріал.
2. Випишуйте цитату в такій послідовності: прізвище й ініціали автора, назва твору, місце і рік видання, видавництво, том (розділ) книги, сторінка.
3. Якщо нова цитата на цій самій сторінці, у цьому самому творі, то пишеться: «Там само».
4. Якщо в цитаті щось пропускається, ставляться три крапки (...).
5. Цитата оформляється за правилами пунктуації у прямій мові.
6. Якщо цитата є продовженням вашої думки, вона пишеться з малої літери, але в лапках.
7. Перед цитатою слід подавати заголовок теми, якої вона стосується (наприклад: «Народний одяг»).

План — це короткий перелік питань, досліджуваних у тексті; порядок розміщення частин якого-небудь викладу, його композиція. Перш ніж почати складати план до твору, необхідно зрозуміти всю послідовність роботи.

У першу чергу потрібно обміркувати тему майбутнього тексту, визначитися з його основною ідеєю.

Далі необхідно підібрати матеріал: висловлювання, цитати, визначитися з тезами.

Складання плану твору можна починати після того, як ви точно будете знати, що хочете сказати в своєму тексті.

Далі необхідно обміркувати вступ і висновок. Складання плану основної частини тексту так само важливо, як і робота над спільним планом.

Тепер можна перейти безпосередньо до написання твору

Складання будь-якого плану починається з осмислення теми і відповіді на питання про те, що я хочу сказати в своєму творі. Як це логічно зв'язати?

- Спочатку на чернетці кидайте основні тези, які повинні знайти відображення в вашому тексті.
- Не бійтеся користуватися допоміжними матеріалами. Це зовсім не означає, що можна просто списати все з інтернету. Але подивитися варіанти чужих творів на схожу тему і взяти якісь ідеї на замітку не забороняється.
- Пам'ятайте, що далеко не весь обсяг матеріалу знайде своє відображення у вашій роботі: виберіть найцікавіше і найважливіше.
- В першу чергу пам'ятайте, що композиційний лад твору повинен підкорятися його змістом.
- Продуманість попередньо складеного плану визначає такі важливі речі, як послідовність викладу думок в тексті і логічний зв'язок між його частинами.
- Відповідність частин твору також важлива: сумарний обсяг вступу і висновку не повинен перевищувати третини обсягу всього тексту.
- При складанні плану використовуйте короткі і прості речення. Висловлюйте свої думки по суті.

Види плану

Простий — це основні мікротеми тексту, розташовані за пунктами.

Взірець плану: **Правопис закінчень іменника**

1. Поділ на відміни.
2. Поділ на групи.
3. Зразки відмінювання іменників.

Складний — своєрідне поширення плану у спосіб пояснення основних питань.

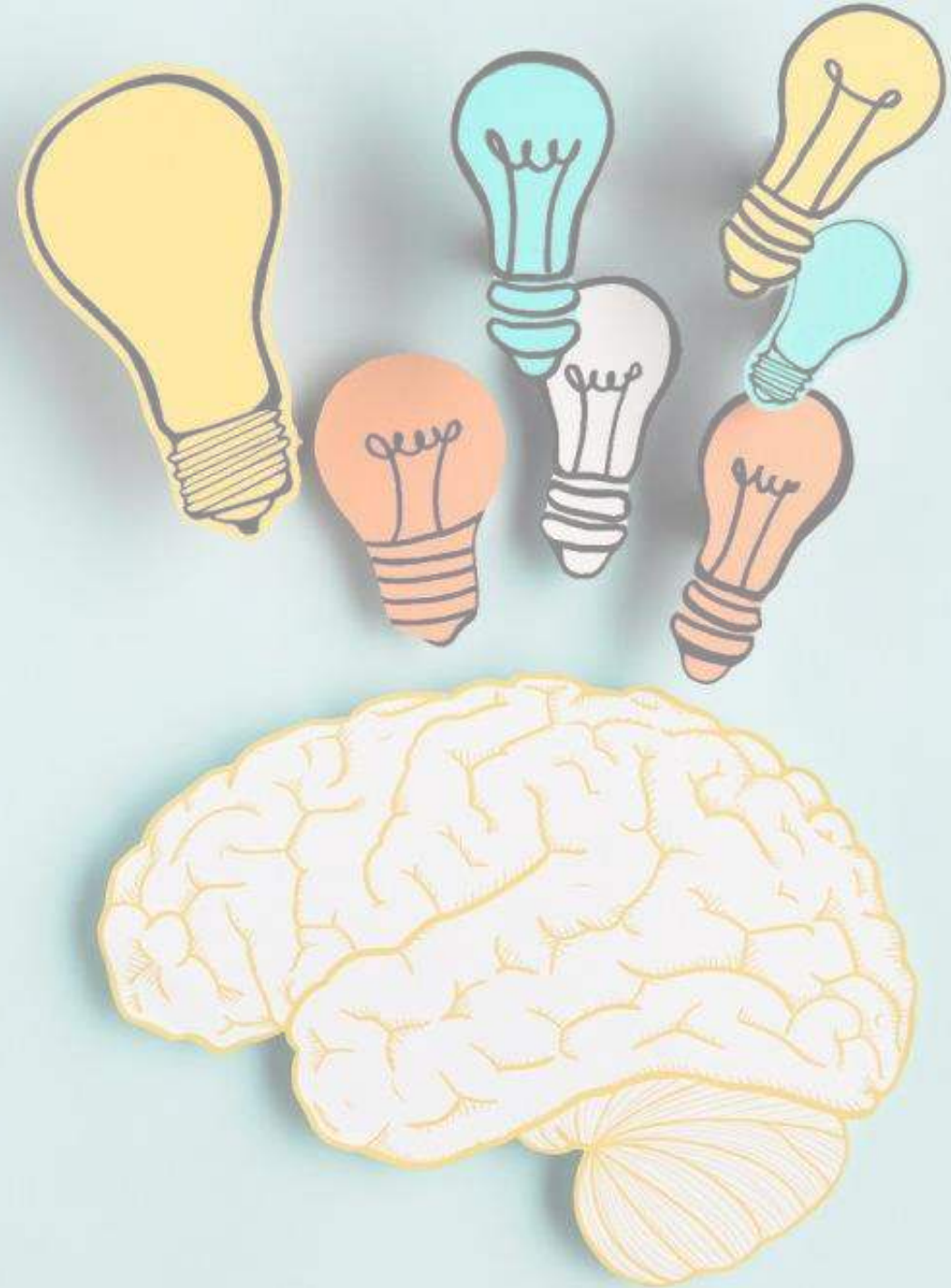
Взірець плану: **Етикет і культура спілкування**

1. Етикет у спілкуванні.
  - 1.1. Ввічливість — основа етикетного спілкування.
  - 1.2. Спілкувальний етикет.
2. Вербальне спілкування.
  - 2.1. Мова і мовлення.
  - 2.2. Нормативність спілкування.
  - 2.3. Двомовність і культура спілкування.

Цитатний — розташовані за пунктами цитати, в яких сконцентровано суть кожного питання.

Взірець плану: **Помилки у мовленні — це порушення культури й етикету спілкування.**

1. «Розумну людину можна впізнати за вмінням правильно знаходити рішення, говорити без помилок».
2. «Основна маса помилок у спілкуванні українською мовою спричиняється впливом російського мовлення».
3. «Є доволі стійка група слів, що їх часто вимовляють з неправильним місцем наголосу».

Тези — це стислі, лаконічно сформульовані основні положення доповіді, повідомлення тощо.

Вони включають виклад основних думок праці від початку до кінця, а не лише її дослідницькі частини. У тезах однією-двома фразами обґрунтовують тему, викладають історію питання, методику дослідження та його результати.

Окремі тези — це розгорнуті висновки.

Розрізняють види тезування:

- ☐ відбір авторських тез із тексту;
- ☐ формулювання основних положень статті чи розділу книжки власними словами

ЗАВДАННЯ

Прочитайте уривок із книги Бориса Антоненка-Давидовича «Як ми говоримо».
http://shron1.chtyvo.org.ua/Antonenko-Davydovych/Yak_my_hovorymo.pdf

Запишіть виписку за поданим зразком.

Зразок. Будівельник, будівник, будівничий.

Будівельник — людина, яка має будівельну спеціальність.

Будівник — поняття ширше, ніж будівник, бо охоплює людей різних професій, які беруть участь у будівництві, спорудженні якогось підприємства. Будівник вживається як синонім слова творець і в переносному значенні («будівники нового життя»).

Будівничий виступає синонімом обох слів — будівельник і будівник. Воно може означати робітника-будівельника; зодчого, архітектора, керівника будівельних робіт; творця, засновника.

Типова помилка полягає в тому, що на означення представників будівельних спеціальностей замість слова будівельник вживають будівник (інженер-будівник), треба інженер-будівельник.

Чак Є.Д. Чи правильно ми говоримо? — К.: Сім кольорів, 2009. — с. 19–20.

Прочитайте речення й виконайте завдання.

Згадайте, як минулого тижня сусіди поїхали на вокзал купувати квитки, витративши на це дві години, а ми придбали їх через Інтернет за якихось кілька хвилин. За допомогою інтернет-пристроїв ми заощаджуємо багато часу. Погодьтеся: гаджети полегшують життя сучасної людини.

А. Розташуйте речення в логічній послідовності.

Б. Яке з них є тезою, яке — аргументом, а яке — прикладом?

Питання для самоконтролю:

1. З якою метою використовуються тематичні виписки?
2. Чим вони відрізняються від інших видів запису?
3. Коли робляться тематичні виписки?
4. Як частіше оформлюються виписки?
5. Тези - це....
6. Назвіть види тез.

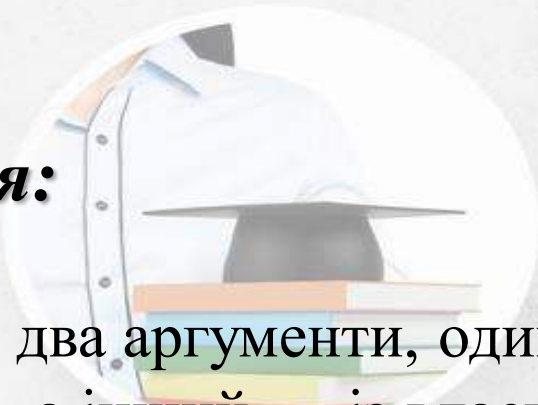

КУЛЬТУРА СЛОВА

Запам'ятайте, як правильно наголошувати слова.

Кр^Оїти, зуб^Ожіння, здич^Авілий, лазн^Евий, л^Ещата, надб^Ання, н^Ачинка

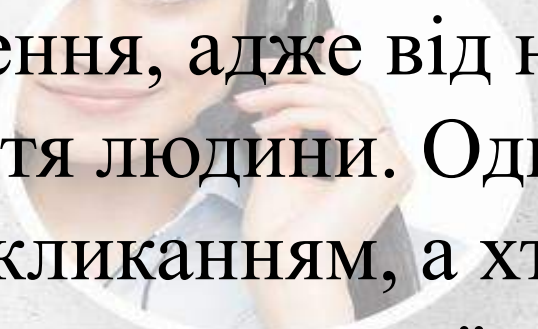
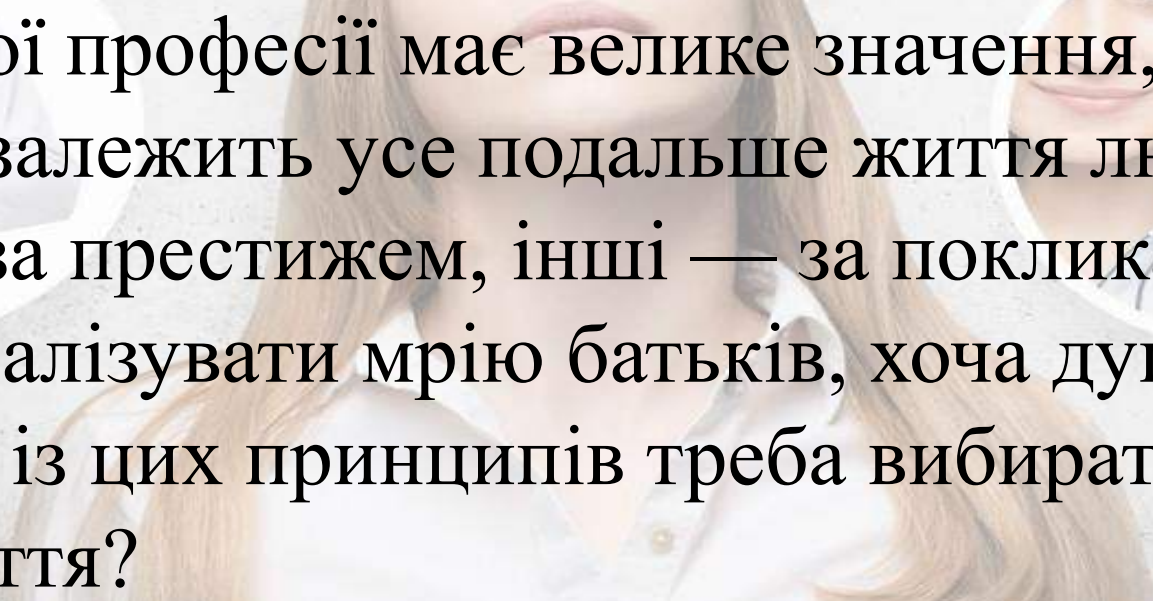
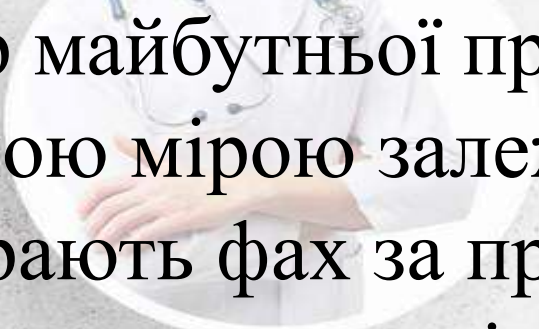
НЕПРАВИЛЬНО	ПРАВИЛЬНО
головуючий	голова
гречневий	гречаний
діючий	чинний
заказ	замовлення
засохший	засохлий
здача	решта

Домашнє завдання:

Прочитайте текст. Сформулюйте тезу, наведіть два аргументи, один із них проілюструйте прикладом із художньої літератури, а інший — із власного життя; сформулюйте власний висновок (обсяг — сторінка).

Вибір майбутньої професії має велике значення, адже від нього значною мірою залежить усе подальше життя людини. Одні вибирають фах за престижем, інші — за покликанням, а хтось погоджується реалізувати мрію батьків, хоча душа до неї не лежить. За яким із цих принципів треба вибирати справу свого майбутнього життя?